

List otwarty środowiska naukowego do polskich mediów w sprawie rzetelnego przekazywania informacji na temat wilków

Od dłuższego czasu obserwujemy w przestrzeni medialnej rosnące zainteresowanie tematem wilków. Jest to zrozumiałe z uwagi na ich zwiększający się zasięg występowania w Polsce, a także ważną rolę tego gatunku - zarówno w ekosystemach, jak i kulturze. Z niepokojem stwierdzamy jednak, że informacje zamieszczane w mediach na temat wilków są często nieprawdziwe, mylące i wprowadzają odbiorcę w błąd. Regularnie pojawiają się w mediach niezweryfikowane przez ekspertów opisy zdarzeń z udziałem wilków, które albo w ogóle nie miały miejsca, albo zostały przeinaczone, by przedstawić te zwierzęta w niekorzystnym świetle, jako gatunek groźny i szkodliwy. Jaskrawym przykładem są ostatnie doniesienia o rzekomych atakach wilków na ludzi - brak dowodów na ich autentyczność, a dokładniejsze analizy, w tym wywiady z "poszkodowanymi", oraz oględziny miejsca zdarzenia, każą wątpić, że faktycznie miały miejsce. Niestety cofnięcie masowej dezinformacji opinii publicznej po publikacjach medialnych na ten temat, nie jest już możliwe. Regularnie pojawiają się w mediach również materiały błędnie opisujące zachowania wilków, przypisując im okrucieństwo względem zwierząt, na które polują lub intencjonalne szkodenie i utrudnianie życia społecznościom na terenach wiejskich. Powszechne są też publikacje, w których fakt upolowania zdobyczy (sarny, jelenia) przez gatunek, który jest ewolucyjnie ukształtowany do zdobywania pokarmu niemal wyłącznie w ten właśnie sposób, jest przedstawiany jako sensacja. Szczególnie zwodniczy jest też nowy trend wykorzystywania sztucznej inteligencji do generowania obrazów przedstawiających wilki w nietypowych środowiskach i sytuacjach. Wszystkie te materiały są na ogół publikowane z użyciem emocjonalnego, pejoratywnego języka, gdzie sama obecność wilków na danym terenie jest określana jako "grasowanie" lub nawet "terroryzowanie mieszkańców". Wszystko to pogłębia i utrwała w opinii publicznej nieracjonalny strach i niechęć wobec wilków.

Źródła i cele rozprzestrzeniania nieprawdziwych informacji na temat wilków w mediach, jak w przypadku wielu innych rodzajów dezinformacji, są trudne do zidentyfikowania, natomiast można przypuszczać, że osoby i organizacje zainteresowane przywróceniem możliwości legalnych polowań na wilki w Polsce, odgrywają tu istotną rolę. Niezależnie jednak od ich pochodzenia, nieprawdziwe treści nie powinny być rozpowszechniane, bo są szkodliwe dla jakości dialogu społecznego, dla ochrony przyrody, dla standardów dziennikarstwa.

Negatywne konsekwencje nierzetelnego informowania opinii publicznej na temat wilków są wielowymiarowe i kształtują świadomość społeczną w dłuższej perspektywie czasowej niż wiele innych, standardowych wiadomości. Przedstawianie zmanipulowanych informacji na ten temat utrwała w opinii publicznej przeświadczenie, że wilków jest za dużo, że powodują znaczne szkody i są zagrożeniem dla ludzi. Nieprawidłowa interpretacja zachowań wilków i błędne rozumienie ich roli w ekosystemach może skłaniać odbiorców do "brania spraw w swoje ręce", a tym samym zachowań nieracjonalnych, a nawet niebezpiecznych i niezgodnych z prawem. Już teraz obserwujemy wysoki poziom nielegalnego zabijania wilków w Polsce. Rozpowszechnianie w mediach informacji niesprawdzonych lub wręcz przekłamanych dezorganizuje też starania instytucji państwowych zajmujących się łagodzeniem konfliktów między wilkami a ludźmi: w natłoku nieprawdziwych, często groźnie brzmiących doniesień trudno ich odbiorcy zaakceptować rozwiązania sprzyjające bezkonfliktowej koegzystencji ludzi i wilków. Udostępnianie mediów i zwiększanie zasięgów treści nieprawdziwych powoduje również zbędne angażowanie instytucji i służb ochrony przyrody w przypadki, które ostatecznie okazują się być zmyślone. W konsekwencji, w sytuacjach, które rzeczywiście wymagają zaangażowania i pilnej interwencji, również z uwagi na bezpieczeństwo ludzi, właściwym służbom może nie starczyć czasu i zasobów. Dezinformacja ta - niezależnie od jej szkodliwego wymiaru przyrodniczego - jest więc też igraniem z publicznym bezpieczeństwem, a rozpowszechnianie alarmistycznych doniesień o fikcyjnych zagrożeniach ze strony wilków, co w konsekwencji niepotrzebnie zajmuje służby, powinno być traktowane analogicznie, jak zgłaszanie dla zabawy nieistniejącego pożaru.

Apelujemy by informacje na temat wilków, a szczególnie sensacyjne doniesienia o nietypowym ich zachowaniu wobec ludzi, były skrupulatnie weryfikowane przed publikacją. W kwestiach liczebności wilków, ich interakcji z innymi gatunkami, a także konfliktów z człowiekiem rekomendujemy posilkowanie się wiedzą naukową i korzystanie z doświadczenia instytucji naukowych, które zajmują się badaniem wilków. Prowadzone przez te instytucje badania genetyczne, telemetryczne, behawioralne, analiza diety wilków, chorób, pasożytów, przy wykorzystaniu sprawdzonej, naukowej metodyki, a także późniejsza interpretacja tych wyników w oparciu o dostępną literaturę, jest jedynym sposobem generowania rzetelnej wiedzy na temat tych drapieżników, a także podstawą do zarządzania ich populacją i budowania strategii łagodzenia konfliktów z człowiekiem. Zachęcamy do korzystania z tej wiedzy - jako naukowcy zajmujący się ekologią zwierząt, ochroną przyrody, funkcjonowaniem ekosystemów, zespołów i populacji chętnie popularyzujemy wiedzę, tłumaczymy zasadność ochrony rzadkich gatunków i pomagamy interpretować funkcjonowanie świata przyrody. Przedstawiciele innych profesji i grup zainteresowań, z uwagi na szybki postęp nauki, nie zawsze posiadają aktualną wiedzę niezbędną przy prawidłowej weryfikacji zdarzeń z udziałem wilków. To właśnie w dużej mierze od Państwa rzetelności i poczucia odpowiedzialności za przekazywane odbiorcom wiarygodnych treści zależy przyszłość wilków i ochrony przyrody w Polsce.

[w kolejności alfabetycznej]

dr hab. Aleksandra Biedrzycka, Instytut Ochrony Przyrody PAN
dr hab. Tomasz Borowik, Instytut Biologii Ssaków PAN
dr hab. Przemysław Chylarecki, Muzeum i Instytut Zoologii PAN
prof. dr hab. Włodzimierz Jędrzejewski, Wenezuelski Instytut Badań Naukowych
dr hab. Łukasz Kajtoch, Instytut Systematyki i Ewolucji Zwierząt PAN
dr hab. Marta Kołodziej-Sobocińska, Instytut Biologii Ssaków PAN
prof. dr hab. Rafał Kowalczyk, Instytut Biologii Ssaków PAN
dr hab. Dries Kuijper, Instytut Biologii Ssaków PAN
dr hab. Dominik Marchowski, Muzeum i Instytut Zoologii PAN
dr hab. Robert Mysłajek, Wydział Biologii, Uniwersytet Warszawski
dr hab. Magdalena Niedziałkowska, Instytut Biologii Ssaków PAN
dr hab. Katarzyna Nowak, Instytut Biologii Ssaków PAN
dr hab. Sabina Pierużek-Nowak, Wydział Biologii, Uniwersytet Warszawski
dr hab. Alek Rachwald, Instytut Badawczy Leśnictwa
prof. dr hab. Krzysztof Schmidt, Instytut Biologii Ssaków PAN
dr hab. Nuria Selva, Instytut Ochrony Przyrody PAN
dr hab. Agnieszka Sergiel, Instytut Ochrony Przyrody PAN
dr hab. Piotr Skórka, Instytut Ochrony Przyrody PAN
dr Maciej Szewczyk, Wydział Biologii, Uniwersytet Gdański
dr hab. Andrzej Wuczyński, Instytut Ochrony Przyrody PAN
dr hab. Michał Żmihorski*, Instytut Biologii Ssaków PAN

*adres do korespondencji: [zmihorski\[at\]ibs.bialowieza.pl](mailto:zmihorski[at]ibs.bialowieza.pl)